

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 9 stycznia 2013 r.

DPK-II-071-21/12/7

dot. BPS/043-22-861/12

BM-I-071-1148/12/3

P. R. Rofel
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 10.01.13
nr. 283 ...podpis *[signature]*

Pani

Maria Pańczyk-Pozdziej

Wicemarszałek

Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Joanna Peci Monte!

W odpowiedzi na pismo z dnia 4 grudnia 2012 r., znak BPS/043-22-861/12, przy którym przekazano oświadczenie senatora Ryszarda Knosali, złożone na 22. posiedzeniu Senatu RP w dniu 30 listopada 2012 r. w sprawie zmian legislacyjnych dotyczących m.in. przepisu § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348, z późn. zm.), uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Na wstępie pragnę wskazać, że zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, czyli koszty procesu. Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. Strona procesowa może domagać się ustanowienia wykwalifikowanego pełnomocnika z urzędu w przypadku zaistnienia przesłanek określonych w art. 117 k.p.c. Wówczas podstawą prawną przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi zawodowemu są przepisy art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja

2002 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.) oraz art. 22³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.). Szczegółowe zasady ponoszenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu określają zaś przepisy § 19-21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1348, z późn. zm.) i § 15-17 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349, z późn. zm.).

Zgodnie z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w sprawie cywilnej, w której kosztami procesu został obciążony przeciwnik procesowy strony korzystającej z pomocy udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, koszty, o których mowa w § 19 rozporządzenia, sąd przyznaje po wykazaniu bezskuteczności ich egzekucji. Przepis ten stanowi nawiązanie do regulacji zwrotu kosztów procesu dla pełnomocnika z urzędu wynikające z art. 122 § 1 k.p.c., zgodnie z którym adwokat lub radca prawny ustanowiony zgodnie z przepisami k.p.c. dotyczącymi pomocy prawnej z urzędu ma prawo - z wyłączeniem strony - ściągnąć sumę należną mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków z kosztów zasądzonych na rzecz tej strony od przeciwnika. Przeciwnik nie może czynić żadnych potrąceń, z wyjątkiem kosztów nawzajem mu przyznanych od strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu. Na kosztach, przypadających od przeciwnika strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu, należności adwokata lub radcy prawnego ustanowionego według przepisów poprzedzających przysługuje pierwszeństwo przed roszczeniami osób trzecich (art. 122 § 2 k.p.c.).

Zgodnie z zasadami wynikającymi z powyższych regulacji, koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata czy też radcę prawnego z urzędu stanowią element kosztów procesu i podlegają rozliczeniu między stronami zgodnie z regułami rozliczania tych kosztów. Jeżeli strona korzystająca z takiej pomocy wygrywa proces, koszty adwokackie (radcy prawnego) zasądza się od przeciwnika na rzecz tej strony, a nie bezpośrednio na rzecz adwokata (radcy prawnego). Natomiast zgodnie z regulacją art. 122 k.p.c. adwokat bądź radca prawny swoje

prawa z tego tytułu może zrealizować przez m.in. wszczęcie egzekucji po uprzednim uzyskaniu klauzuli wykonalności na swoje nazwisko, w granicach należnej mu kwoty. Rozwiązanie takie umożliwi pełnomocnikowi ściągnięcie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej bez udziału strony, którą reprezentował.

W tej sytuacji, w myśl przytoczonych wyżej przepisów, odpowiedzialność Skarbu Państwa za koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, jest odpowiedzialnością subsydiarną, która aktualizuje się w sytuacji, kiedy nie ma podstaw do obciążenia kosztami procesu przeciwnika strony reprezentowanej przez pełnomocnika z urzędu, albo gdy egzekucja tych kosztów, prawomocnie zasądzonych od przeciwnika, okazała się bezskuteczna.

Zastrzeżenia budzi teza postawiona w oświadczeniu, iż dla adwokata przyznanego z urzędu korzystniejsze, celem uzyskania wynagrodzenia za reprezentowanie strony procesowej z urzędu, będzie przegranie prowadzonej sprawy. Faktem jest, iż wówczas koszty nieopłaconej pomocy prawnej sąd zasądza od Skarbu Państwa, nakazując wypłacić ją wprost na rzecz pełnomocnika z urzędu. Jak podkreśla się jednak w orzecznictwie, pełnomocnikowi nie przysługują koszty pomocy prawnej w zakresie zastępstwa procesowego, udzielonej stronie z uchybieniem podstawowym zasadom staranności i profesjonalizmu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 123; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1999 r., I CKN 1046/97, OSNC 1999, nr 10, poz. 178; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2000 r., III CZP 14/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 21).

Mając na uwadze subsydiarną konstrukcję odpowiedzialności Skarbu Państwa za nieopłacone koszty pomocy prawnej z urzędu, należy stwierdzić, iż w aktualnym stanie prawnym brak jest przesłanek dla dokonania zmiany § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Z wyrazami poważania

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Michał Królikowski

Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU